

(que en la vall dels Alcalans en diuen una *carxata*); o simplement als marges, que van separant els camps de conreu des de dalt a baix d'un vessant en els forts pendents cultivats, a muntanya, alternant amb simples marges de terra, quan la pedra no és tan necessària: així Benifairó de Valldigna; més freqüent que el *paretò* (vall d'Aigüesvives d'Alzira) que es diu només si hi posen ciment (1962). La comparació resta percebuda dels pagesos valencians: «hi posarem *fastelèts* de pedretes, per fer un andador» (Llombai, 1962).

Es pot convertir en la denominació d'un gran serrat de muntanya quan és penyalós, car les penyes hi formen com un gegantesc rosari. Ja ho vaig registrar algun cop en el centre del Princ.: *el fastel* de Santgrà, partió d'aigües entre Cardener i Segre, a la Serra de Pinós (1964); però sobretot en el Migjorn val.: *fastel* de la Senyoria, una de les gran carenes de la Serra de Xortà, damunt Callosa; «Els Escalons? —Són un gran *rastell* que forma la muntanya cap amunt» Otos; «es pot pujar a Aitana pels Carrerons (signant-me uns relleixos que forma), entre dos *fastels*» Sella (però aclarint que no és el mateix que un *reçingle*, 1963); tres d'ells amb nom propi (*Rastell de les Àguiles* etc.) a la Vila Joiosa (1963); «crestall de penyes a mitjan d'una muntanya», Enr Valor (1950). I localment s'hi pot produir una repercussió de la *r* (com en el cast. *rastrillo*). Dalt dels Penyons de Laguar, damunt les Covetes de Migdia, hi ha un *fastrel*, enfilall de penyes, que marca les dotze quan hi resplendeix la guspira del sol.²

També aplicat al nivell submarí: «allà hi ha un *fastel* baix l'aigua» Alfàs (1963). Com es veu, entre altres coses, per la *e* de la forma *restell*, hi ha hagut aquí confluència amb *REST* (o el seu ètimon, probablement pre-romà).

Una de les aplicacions més importants en els Pirineus dona lloc a l'enrastellat de barrons, clavats a la paret de l'establa, des del qual cauen els pinsos a la menjadora: aranes *arrastè*, prov. *rasteu*, fr. *râtelier*; i en cat., fins al cap del Pallars: *fastel* Cardós i Farrera, *fastel* a Areu i Tor de Vall Ferrera. A *rastell* per 'en devessall' escrivia Verdager en l'esborrall de l'*Atl*, de 1867: «Tantost tenen les ones oberta trenca, inflades / y a *rastell*, s'hi abocaren, com feres udolant, / y a bocins emmenant-se lo mont, y a esllavissades / obrien-se-la prompte més espayosa y gran» (v, 8b, molt canviat en la versió definitiva, entre altres coses posant-hi *abocan-s'hi en cascata com* ---).

Rastellera ha restat més, sobretot, en l'aplicació a enfilalls i a enreixats, d'objectes: «una boca, / hont hi ha cants dignes de merles, / y *rastelleres* de perles, / y fins d'essència de roses», Pitarra (*Lo Cantador, Gata-des* 1, 96). «El rajoler explicava la manera de fer basada, i com se posa 'l fang per emmotlar una *rastellera* de totxos»; «els llibres no estaran allí com en aqueixes *restelleres* brutes i polsoses, que fan semblar certes biblioteques una illa freda de cementiri»; «la terra ocrosa torna a verdejar amb els primers pàmpols de les vinyes: airoles de pèsols s'aclapen enrioladament, entre les *rastelleres* dels ceps bo i nus; les canyes rossejades ---», Coromines (*Presons Im*, 165; programa fun-

dacional de la Bibl. de Catalunya, en «El Poble Cat», 11-II-1912, en *Diaris i Rec*, vol. II; *L'Avi dels Mus-sols* xv, p. 215 = O. C., 567a5).

També genèric topogràfic en el val. S.: «La isla de Benidorm es una continuación de Serra Gelada --- desde esta sierra; y en su punta llamada *Cavall*, submarinamente artanca una *rastellera* montañosa, que termina pronunciándose en islote», Enric Mas pare, Vila Joiosa (article a la revista «La Marina», 15-II-1964). I més sovint a muntanya: la *Rastellera Major* i la *R. Baixa* a la Vila Joiosa; les *Rastelleres* de l'Ombria de les Fonts, a mig aire de la Serra de les Agulles, a Alzira; d'altres a Finestrat i al Campello; el *Toll de la Rastellera* a Rellu (1963).

Rastellers fou el nom o motiu popular de la gent clerical i ultraconservadora en el Ross., nombrosos sobretot a Bou i a la Salanca (em deia la valenta i sàvia historiadora i patriota Elisabet Oliveres de Picó, 1967).

Rastellada 'barratge que entrebanca o desvia el pas de les aigües d'un riu': en el Baix Bulès ja consta que l'aigua «passa les forques de Millars e la *restellada* de la Bulella», en doc. de 1425 (*InvLC*), més documentació en *Cerca*, n.º 3, 1959, p. 48 (d'una que es va «esboldregar»); i a Estagell em parlaven de *fastelades* de l'Agli (1960). En el Canigó parlaren d'una pedra marcada de solcs, «com si l'aguessen *fastelada*» (Corsaví, 1959). Amb valors un poc diferents, força més al Sud: la *fastelá del Galan*, nom d'una timbera, a Elx (1960).

Mentre que, en el gironí Prudenci Bertrana, és tota altra cosa, un esclat fressós: «com sotraqueja 'l cor el bot d'una llebra que fuig del jas, la *restellada* d'un conill que esquitlla entre l'herbei, el bruit d'una volada de perdius, que s'aixequen d'un marge», *Proses Bàrbares* (p. 31; altra cita d'ell en *AlcM*). Perquè aquí es tracta primitivament de la remor que fa una eina de conreador: «M'agradava esperar-hi la fosca, sentint el *restellar* del càvec sonor», id. (i. 42). Comparació sens dubte amb la fressa d'un rastell en els prats: «en aquell prat, / sí n'hi havia un camp de blat: / tres segadors l'han segat, / tres ninas l'han *rastellat* / ---», que sembla romanç ja vell, de c. al S. xvii (*MilàF, Romlo.*, 528D); ja l'hem vist en OPou, i *AlcM* en cita fonts de fi S. xv i princ. xvii.

Rastelladura Rastellaire. Rastellejar. Rasteller. Rastellet. Rastellies (cf. *deixies* = *deixalles, escorries* / *rruilles*). *Rastellot. Arrastellar, -ament. Arrastellerar. Enrastellar, enrastellament. Enrastellerar.*

Peculiar de l'Alta Ribagorça és *rastà* m. 'estarloc, branqueta sortint en un arbre, sovint punxeguda'; baixant de pressa per una gran pinosa rosta: «Tingue compte amb los *fastáns*, que l'escalabrarán!» en les altes selves de pins i avets de Boí, 1972; «s'hi ha fet una *fastanáda*: li posarem una talaranya, o un bocí d'esparadrap», ib. 1971; i així mateix el ginebre: «és que per allà tot són *fastáns* de *çinçbro* i...» Taull, 1969; «s'ha calat foc en aquell ginebrar però és ple de *fastáns*» Taüll, 1971. A Benasc *rastano* «parte pequeña del tronco que se queda en el suelo cuando se corta un matorral» (Ballarín, *Dicc. Ben.*). ¿Es realment de-